

Тетяна Ющук
Острог (Україна)

ІВАН ОГІЄНКО ЯК ДОСЛІДНИК ДРУКАРСТВА НА ВОЛИНІ

Невипадково сучасники називають Івана Огієнка людиною енциклопедичних знань та діяльності. Усю багатогранність не лише наукової, але й культурної репрезентативності особи можна підкреслити його природнім хистом ученого, педагога, громадського та політичного діяча. Його відданість українській ідеї проявлялася у будь-якій сфері діяльності. Проте значна кількість наукових надбань і досі недоступна для нас. Адже ще зовсім недавно ім'я Івана Огієнка було неприйняте для розголосу, не говорячи вже про його праці. Ніщо не стоїть на місці і дякуючи тому, що архіви розпочали оприлюднення своїх даних, які раніше були закриті, ми можемо привернути сьогодні увагу маленькій крапельці праці Івана Івановича, яка на сьогодні є величезним вкладом у вивченні друкарства на Волині.

Недарма перше місце по найстаріших осередках культурного життя Іван Огієнко надавав саме Волині, а серед найвидатніших центрів – Острогу, де постало тоді велике вогнище української культури – славна Острозька академія під проводом оборонця українського народу Василя-Костянтина Острозького, що згуртував біля себе найкращий науковий потенціал. Історія друкарства на Волині досить важлива та цікава, але, на жаль, вона ще не до кінця досліджена.

Безумовно, ми ще не знаємо всіх волинських друкарень, як взагалі не знаємо всіх українських друкарень. Досліди стародруків час від часу приносять якісь новини, доти невідомі бібліографам. Не забудьмо, що багато стародруків понищив час, чимало їх пожерла, шляхом спалення, релігійна боротьба багато лишилося

стародруків із пропавшим початком чи кінцем листка, а тому і не відомо, де їх було надруковано. Отже, подальші пильніші пошуки стародруків і читання старих актів до теперішнього списку відомих нам друкарень додаватимуть ще раніше нам невідомі.

Волинські друкарні мають такий самий характер, як і друкарні білорусько-українські або галицькі – вони поставали на якийсь час, з панської допомоги і скоро зникали, як тільки припинилася ця допомога. Такими були друкарні: Дерманська, Кременецька, Луцька, Рохманівська, Четвертинська та Чорненська. І тільки Острозька, а пізніше Почаївська друкарні придбали собі головну славу, мали всеукраїнське значення та довго проіснували. А Почаївська з перервами пережила віки і дійшла й до нашого часу.

Волинські братства пробували прибрати друкарні до своїх рук, але серед них не було настільки сильних матеріально, щоб вони змогли закласти велику друкарню всеукраїнського значення, та й під боком була львівська братська православна друкарня, яка проіснувала до 1708 р., з котрою не могли конкурувати ні одна з тодішніх друкарень. Львівська братська друкарня поставляла видання не тільки в Галичину, але й на Волинь до виникнення Києво-Печерської друкарні.

Більшість друкарень Волині були тимчасовими, закладалися лише для друку однієї книги. По закінченню роботи такі друкарні переносилися до іншого міста. Лише Острозька і Почаївська були постійними, ось чому на Волині лише ці дві друкарні могли виховати хороших друкарів. На жаль, українських друкарів знаємо дуже мало. Сталося це тому, що всі акти Острозької друкарні згоріли, а актів з Почаївської лишилося небагато, їх теж знищила релігійна колотнеча. Те ж, що лишилося, невидане.

Список основних джерел та літератури:

1. Баранович С. Краткие исторические сведения о бывших на Волыни православных типографиях / С. Баранович // Волынские епархиальные ведомости. – 1877. – С. 18.
2. Бойко М. Історично-бібліографічний нарис друкарства Волині 1578–1830 / М. Бойко // A History bibliographical outline of the typography in Volhynia. – Bloomington (Indiana), 1972.

3. Винар Л. Історія українського раннього друкарства 1491–1600 / Л. Винар. – Чікаго ; Денвер, 1963.

4. Огієнко І. Іван Хведорович, фундатор постійного друкарства на Україні. Життя і діяльність / І. Огієнко // Стара Україна. – 1924. – № 2–4.

5. Огієнко І. Історія українського друкарства. Т. 1: Історично-бібліографічний огляд українського друкарства XV–XVIII вв. І. Збірник Фільольогічної Секції НТШ у Львові. – Т. 10-11, Львів, 1925. Передрук у Київ, 1999.